

Kommunledningskontoret

Valnämnden

Handläggare:
Åsa Nilsson Bjervner

Valnämndens årsredovisning och bokslut 2018

Förslag till beslut

Valnämnden föreslås besluta

att godkänna förvaltningens förslag till årsbokslut och uppföljning av kommunfullmäktiges inriktningsmål och uppdrag samt av nämndens verksamhetsplan 2018, samt

att översända upprättade handlingar i valnämndens årsredovisning och bokslut 2018 till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Nämnden bidrar till måluppfyllelse enligt plan vad gäller inriktningsmål och uppdrag. Valnämndens nettokostnader uppgår till 5,5 miljoner jämfört med budgeterat 5,2 miljoner kronor. Avvikelsen från budget beror främst på att kostnader för röstmottagare, lokaler och valnämndens kansli blev högre än förväntat. Resultatet för verksamhet och ekonomi föranleder inte nämnden att ändra i sina planer eller vidta andra åtgärder än vad som redan planerats för nämndens verksamhet 2019.

Ärendet

Kommunledningskontoret har sammanställt förslag till uppföljning av verksamhet och ekonomi för 2018. Uppföljningen innehåller de underlag som ska lämnas till kommunstyrelsen avseende årsbokslut och uppföljning av kommunfullmäktiges inriktningsmål och uppdrag. Samtliga underlag i uppföljningen finns i den bilagda handlingen.

Kommunledningskontoret

Åsa Nilsson-Bjervner
Kanslichef

Kommunledningskontoret

Valnämnden

Handläggare:
Nilsson Bjervner Åsa

Valnämndens årsredovisning och bokslut 2018

Årsredovisningen syftar till att ge en helhetsbild av nämndens verksamhet och resultat för 2018. Den innehåller uppföljningen av kommunfullmäktiges styr signaler från Mål och budget, uppdrag som tillkommit under året och den uppföljning nämnden själva gör för att följa upp sin verksamhetsplan. Utifrån underlagen gör nämnden en sammantagen bedömning av resultatet av arbetet inom sitt ansvarsområde.

Årsredovisning och bokslut omfattar samtliga underlag som nämnden lämnar till kommunstyrelsen vad gäller uppföljning av Mål och budget. För 2018 besvaras även de frågor om synpunktshandtering som kommunstyrelsen ställt till nämnden.

Nämndens uppdrag

Valnämndens uppdrag är att på lokal nivå ansvara för genomförandet av allmänna val till riksdag, kommun- och regionfullmäktige, val till Europaparlamentet samt folkomröstningar i enlighet med gällande lagar.

Nämndens verksamhet

Valnämnden har under 2018 haft åtta nämndsammanträden.

Ordinarie ledamöter 2018	Ersättare 2018
Caisa Lycken (MP), Ordförande	Tone Tingsgård (S)
Jan Öman (M), Vice ordförande	Johan Rendel (M)
Anders U Eriksson (S)	Pia-Maria Ivarsson (MP)
Johan Pelling (S)	Ali Akis (V)
Karolina Larfors (L) 2015-01-01 – 2018-03-26	Kajsa Lindner (C)
Anders A Aronsson (L) 2018-03-26 – 2018-12-31	

Nämndens styrning och kontroll

Valnämndens planering och styrning av arbetet inom sitt ansvarsområde under 2018 tog sin utgångspunkt i Mål och budget 2018 med plan för 2019 och 2020. De inriktningsmål och uppdrag som var relevanta för ansvarsområdet bröts ner till strategier och åtgärder för 2018.

Strategier, åtgärder och nämndens budget har i nästa steg utgjort nämndens styrning av arbetet vid kommunledningskontoret. Nämndens verksamhetsplan omsätts i aktiviteter av kommunledningskontoret

Nämnden har under året, utöver den löpande kontakten med förvaltningen, följt upp arbetet i samband med den kommunövergripande uppföljningen i april, augusti och i årsbokslutet.

Verksamheten 2018

Viktiga händelser under året

Den 9 september 2018 var det val till riksdag, kommun och landsting. Valnämnden har under året arbetat med att möjliggöra att alla 171 000 röstberättigade uppsalabor skulle kunna rösta i ett tryggt och säkert val. Lagkraven på tillgängligheten till vallokaler har skärpts. Nämnden har därför fokuserat på inventering av alla röstnings- och vallokaler samt på att åtgärda brister.

På valdagen arbetade drygt 1 000 röstmottagare i 161 vallokaler. Ytterligare ett par hundra personer arbetade med förtidsröstningen. Förtidsröstningen pågick från den 22 augusti på 26 förtidsröstningsställen och på 37 vård- och omsorgsboenden samt på häktet. Valnämnden erbjöd stöd till väljare med olika former av funktionsnedsättningar genom bland annat ambulerande röstmottagare och erbjudande om ledsagning.

Måluppfyllelse

Nämnden har genomfört det den planerat för att bidra till kommunfullmäktiges inriktningsmål och för att genomföra de uppdrag som nämnden tilldelats i Mål och budget. Nämnden bedömer att de förväntade effekterna har uppnåtts. Samtidigt har ytterligare utvecklingsområden identifierats. Dessa ligger till grund för nämndens planering av verksamheten för 2019.

Ekonomisk resultat

Valnämndens nettokostnader återfinns inom politisk verksamhet och uppgår till 5,5 miljoner jämfört med budgeterat 5,2 miljoner kronor. Nettokostnaderna är därmed 0,3 miljoner kronor högre än budgeterat. I jämförelse med prognos per augusti är nettokostnaderna 1,2 miljoner kronor högre. De högre nettokostnaderna i förhållande till prognos per augusti beror främst på högre kostnader för röstmottagare till förtidsröstning och för ambulerande röstmottagare. Kostnaderna för valnämndens kansli har till viss del kostnadsförts på nämnden vilket inte hade budgeterats. Vidare har kostnaden för lokal till valnämndens förråd varit högre än budgeterat.

I jämförelse med föregående år är nettokostnaderna 5,3 miljoner kronor högre. Skillnaden mellan åren förklaras av att det under 2018 har hållits allmänna val till riksdag, kommun och landsting. Valnämnden har inga investeringar.

Belopp i miljoner kronor	KF-budget nettokostnad	Bokslut nettokostnad	Resultat	Resultat föregående år	Prognos helår per 201808
Nämnden totalt	5,2	5,5	-0,3	0,0	0,9
Politisk verksamhet	5,2	5,5	-0,3	0,0	0,9
Övriga verksamheter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nettoinvestering	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Fler förtidsröstare

Antalet personer som valde att förtidsrösta vid valet 2018 ökade i hela landet och så också i Uppsala kommun. Vid valet 2014 valde 55 162 personer att förtidsrösta och 2018 blev motsvarande antal 64 133. Det innebär att förtidsrösterna 2014 stod för 40 procent av alla röster och den andelen steg under 2018 till 44 procent.

Det ökade trycket medförde att fler röstmottagare än planerat måste kallas in. Att hanteringen av förtidsröster blev mer omfattande än förväntat gav genomslag både i det ekonomiska resultatet och i form av ökad arbetsbelastning för nämndens medarbetare.

Tillgängligare val

Valnämnden har under året genomfört flera åtgärder för att tillgängliggöra valet för flera grupper som annars kan ha svårt att rösta. Nämnden beslutade i maj 2018 att stå för kostnaderna för de personer som behöver ledsagning för att kunna ta sig till röstnings- eller vallokal för att rösta. De ambulerande röstmottagarna åkte hem till väljare som av olika anledningar inte kunde ta sig till vallokalen. Efterfrågan på ambulerande röstmottagare var stor vilket nämnden bedömer som positivt trots att det bidrog till ökade kostnaderna för röstmottagare.

De ambulerande röstmottagarna tillsammans med institutionsröstningen gjorde valet mer tillgängligt för flera grupper i kommunen. Valnämnden rekryterade också röstmottagare med olika bakgrund och språkkunskaper som ett led i att göra valet så tillgängligt som möjligt för så många som möjligt.

Utvecklingsområden för 2019

Myndigheten för delaktighet gjorde en kontroll av ett antal av vallokalerna som användes under valet 2018. Resultatet visar att det fanns brister i tillgängligheten för en del av lokalerna. Rapporten ligger tillsammans med resultat från röstmottagarnas utvärdering av lokalerna till grund för det fortsatta arbetet med att inventera lokaler inför valet 2019.

Arbetsbelastningen på valkansliet blev betydligt högre än beräknat. Det fick bland annat till följd att det var svårt att komma i kontakt med kansliet. För att undvika en sådan situation vid kommande val kommer en översyn av organisationen genomföras. Fokus kommer att ligga på bemanning, kvalitetssäkring och effektivitet.

Kvalitetssäkring av nämndens verksamhet

Ett överklagande inkom till Valprövningsnämnden (ärende nr 51-2018) gällande Uppsala kommun. Överklagandet gällde distrikt 301 Västra Björklinge där en väljare ansåg att det saknades namnvalsedlar för Sverigedemokraterna för valet till riksdagen. Valnämnden meddelade att en blank valsedel kan användas för att skriva partibeteckning på om valsedlar med önskad partibeteckning saknas. Valnämnden har under utbildningarna instruerat röstmottagarna att både Sverigedemokraternas partibeteckning och deras vedertagna förkortning, SD, är giltiga. Efter samtalet med väljaren kontaktade valnämnden ordföranden i vallokalen som meddelade att samtliga obligatoriska valsedlar fanns i vallokalen när röstmottagarna kontrollerade valsedlarna. Valprövningsnämnden har avslagit överklagandet.

Utvecklingen inom de verksamheter nämnden ansvarar för

Vid ett val måste allt vara på plats när vallokalerna öppnar. Det ställer höga krav på väl upparbetade rutiner med tydlig struktur och ansvarsfördelning. Det krävs ett kontinuerligt arbete med att kvalitetssäkra genomförandet. Som ett led i detta gjordes en större utvärdering med röstmottagarna efter valet. I utvärderingen fick de svara på frågor om upplevd arbetssituation, effektivitet, kompetens och kvaliteten på den utbildning de erbjudits. Frågorna handlade också om hur röstmottagarna upplevde vallokalerna ur ett tillgänglighetsperspektiv, arbetsmiljöhänsenande och hur bra hjälp de fick från nämnden.

Utvärderingen ligger till grund för nämndens förbättringsarbete framåt. Utvärderingen kan upprepas vid kommande val för att få underlag att bedöma effekten av de förbättringsåtgärder som genomförs. Under året har arbete med att ta fram nyckeltal för att mäta kvaliteten i de tjänster som nämnden ansvarar för. Nyckeltalen är en del i att följa upp till exempel hur lätt/svårt det är att komma fram till valnämnden per telefon på en valdag.

Ett viktigt nyckeltal som nämnden kommer följa framåt är antalet felavprickningar i röstlängden. Under valet 2018 gjordes det ett mindre antal felavprickningar. Sammanställning och analys av det underlaget pågår och nämnden kommer behandla det i sin uppföljning av verksamheten under första tertialen 2019. Målbilden är att antalet felavprickningar ska vara noll.

Framtida utmaningar

I november 2018 infördes en ändring i vallagen som ger ökat skydd för valhemligheten vid röstsedelställen. Ändringen medför att röstsedelställen ska utformas så att en väljare kan ta sina röstsedlar utan insyn av andra väljare. Ändringen kommer innebära att kön flyttas från valbåsen till valsedelställen och utformningen av vallokalerna måste därför planeras på ett annat sätt än tidigare. Det medför att lokaler som är för trånga kan komma att ersättas med andra lokaler. För att kunna säkerställa att alla valsedlar finns på plats hela tiden måste bemanningen i vallokalerna utökas

Valmyndigheten överlåter till kommunerna att tolka hur detta ska utformas för att lagen ska uppfyllas. Uppsala kommun ingår tillsammans med de 20 största kommunerna i Sverige i den referensgrupp som arbetar med att hitta lämpliga lösningar inför Europaparlamentsvalet 2019.

Befolkningsprognosen för Uppsala kommun används som utgångspunkt för nämndens bedömning av hur förändringar i befolkningen kan komma att påverka indelningen i valdistrikt. Bedömningen är att det inte finns något behov av att göra förändringar i indelningen inför 2019 men att det kan bli aktuellt inför valet 2022. Om en ändring av Uppsala kommuns indelning i valdistrikt krävs påverkar det nämndens verksamhet på flera sätt.

Uppföljning av inriktningsmål och uppdrag

Inriktningsmål

Inriktningsmål 8: Uppsalas invånare och organisationer ska vara delaktiga i att utforma samhället

Målet är helt uppfyllt. Nämnden har genomfört det den planerat under året för att bidra till inriktningsmålet. Under 2018 genomfördes val till val till riksdag, kommun- och landstingsfullmäktige. Nämnden har genomfört flera förändringar och provat nya arbetssätt som till exempel flerspråkiga röstmottagare och ambulerande röstmottagare. Utvecklingsarbetet bedöms ha gett positiva effekter på bland annat tillgänglighet till lokaler och möjligheter för fler grupper att rösta.

Uppdrag från Mål och budget

8.1 Öka valdeltagande i områden och för grupper med lågt valdeltagande samt verka för ett mer jämlikt valdeltagande (KS och VLN)

Uppdraget är färdigt. Förtidsröstning erbjöds både på landsbygden och i centrala staden. Tillgänglighetsaspekterna har beaktats vid val av lokaler och så tillgängliga lokaler som möjligt har valts. Röstmottagare med olika språkkunskaper rekryterades. Fortsatt arbete pågår inför kommande val vad gäller både tillgänglighet och matchning av språk och väljare.

8.2 Öka tillgängligheten vid allmänna val (VLN)

Uppdraget är färdigt. Inför val till riksdag, kommun- och landstingsfullmäktige gjordes en genomgång av lokalerna med speciellt fokus på tillgänglighet och säkerhet. Vissa lokaler som använts vid tidigare val sorterades bort mot bakgrund av brister i tillgänglighet och säkerhet och en del nya lokaler användes för första gången. Enklare tillgänglighetsanpassningar genomfördes också. Inför Europaparlamentsvalet har en utvärdering skett av lokalerna vad gäller tillgänglighet och ytterligare lokaler kan behöva bytas ut. Vid utvärderingen av lokaler för förtidsröstning så har även lokalernas öppettider setts över. Statistik för hur många som förtidsröstade i varje lokal har gåtts igenom inför kommande val för att se över bemanning och öppettider.

Tillkommande uppdrag

Kommunfullmäktige har beslutat att uppdra åt samtliga nämnder och bolagsstyrelser att under 2018 arbeta fram egna ledningsplaner inför och vid allvarliga störningar i enlighet med rutin för detta.

Uppdraget är inte färdigt. Nämnden har under 2018 inte tagit fram någon ledningsplan. Inför genomförandet av det allmänna valet i september så gjordes en risk- och konsekvensanalys tillsammans med kommunens säkerhetsenhet.

Särskilda frågor om synpunktshantering

Kommunstyrelsen har ställt ett antal frågor till samtliga nämnder om synpunktshantering. Valnämnden lämnar följande svar.

Särskilda frågor om synpunktshantering

Har nämnden en systematisk hantering av synpunkter?

Nämndens kommentar: Ja, i samband med genomförande av val. Synpunkter från väljare registreras och besvaras. Alla som arbetade vid valet (röstmottagare) fick lämna synpunkter i en enkät och svaren har sammanställts och analyserats. Resultatet från enkäten ligger till grund för planeringen av kommande val.

Hur många synpunkter har kommit in på den verksamhet nämnden ansvarar för under 2018?

Nämndens kommentar: I samband med valet 2018 inkom 27 synpunkter kring olika frågor

Vilka förbättringsområden har, utifrån dessa synpunkter, identifierats i den verksamhet nämnden/styrelsen ansvarar för?

Nämndens kommentar: De förbättringsområden som identifierades ligger till grund för planeringen av valet till europaparlamentet 2019.

Vilka förändringar har, utifrån dessa synpunkter, genomförts eller planeras i den verksamhet nämnden/styrelsen ansvarar för?

Nämndens kommentar: En ny valorganisation med tydliga ansvarsområden har utarbetats inför valet till europaparlamentet 2019. Även erfarenheter från andra kommuner samlas in och tas tillvara i planeringen av kommande val.